

Postmuseets modellsamling.

Av Erik G. Lannge.

Redan tidigare hade under diskussionen om ett blivande postmuseums omfattning och uppgifter framhållits, att museet genom en samling av i bruk varande inventarier och persedlar borde visa postverkets ståndpunkt och verksamhet i nuvarande tid, men genom följande uttalande i ett generalpoststyrelsens protokoll den 5 december 1905 — vilket kan sägas vara svenska postmuseets födelseurkund — blev saken officiellt fastslagen: ” — — — såväl med hänsyn — — — som ock med tanke därpå att uppslag till behövliga förbättringar m. m. i åtskilliga hänseenden lättare skulle vinnas, därest för posttjänsten redskap m. m. av olika slag, men av modern beskaffenhet, bleve på *ett* ställe i modeller eller avbildningar sammanförda till beseende icke blott av verkets funktionärer utan även av en intresserad allmänhet — — — beslöt generalpoststyrelsen inrättandet av ett postmuseum — — —”. Den planerade avdelningen blev sedermera i den publicerade planen över museets samlingar kallad Modellsamlingen. Denna skulle innehålla samtliga av postverket tillhandahållna persedlar, effekter och förbrukningsartiklar, typer för vissa viktigare postmöbler, på enskilt initiativ förfärdigade hjälpmedel för postarbetet, avbildningar av såväl föremål av ovan berörda slag som av posthus, postlokaler, postfunktionärer i arbete m. m.

Att man ägnade omsorg åt modellsamlingens förkovran framgår bl. a. därav att generalpoststyrelsen, på museets hemställan, i april 1914 beslöt, att vid varje nyanskaffning av persedlar, effekter och förbrukningsartiklar eller förändring av sådana ett exemplar skulle överlämnas till postmuseum.

Det åt modellsamlingen upplåtna utrymmet, som ursprungligen bestod av 3 rum och ännu 1914 var oförändrat, hade 1924 minskats till 2 rum och synes vid en år 1936 företagen om disposition av museets samlingar hava blivit tagen i anspråk för andra ändamål.

När sedermera fråga uppkom om ytterligare utvidgning av museilokalerna och generalpoststyrelsen uppdrog åt en särskild utredning att bl. a. utarbeta förslag till plan för museisamlingarnas

ordnande, uttalade denna i sitt den 12 juni 1946 dagtecknade förslag, att museet bl. a. borde lämna en bild av de viktigaste metoderna för det moderna svenska postverkets verksamhet, och att museet i enlighet härmed borde utom historiska och filatelistiska avdelningar innehålla även en modern avdelning. I fråga om lokalernas disposition föreslog utredningen, att i våningen 2 tr. upp skulle inrymmas utom museets expedition, det filatelistiska biblioteket och skådesamlingar, de delar av de historiska samlingarna, som ej kunde rymmas i bottenvåningen, och vissa specialutställningar från modernt svenskt postväsen.

I flera utländska postmuseer finnes en motsvarighet till den modellsamling, som tidigare utgjorde en del av svenska postmuseet. Syftet med en dylik anordning har säkerligen varit att dels för den besökande allmänheten åskådliggöra vilka metoder, postverket använder för att fullgöra sin maktpåliggande uppgift såsom förmedlare av korrespondens och penninglikvider, dels att vara ett hjälpmedel vid utbildningen av postpersonal och en vägledning för postfunktionärer och andra vid utformandet av nya och förbättrade metoder och redskap för postarbetet.

I det förra avseendet skulle museet arbeta i den postala propagandans tjänst och därvid även verka för upplysning samt skapande och underhåll av goodwill.

Upplysningsverksamheten bör gå ut på att klargöra för den stora kundkretsen, huru postförsändelserna böra vara beskaffade för att så snabbt som möjligt kunna behandlas av postverket och när, d. v. s. på vilka dagar och vid vilka tider inlämning av postförsändelser lämpligen bör äga rum, vad som i övrigt bör göras för att disk tjänsten skall bliva snabb och smidig m. m. Ett led i en väl ordnad upplysningsverksamhet är också att mellan postverket och kundkretsen igångsättes ett samarbete till båtnad för båda parterna. Här har en postmuseets "modellsamling" en uppgift att fylla.

Den goodwill, som postverket möjligen åtnjuter hos kundkretsen, bör på lämpligt sätt underhållas och befrämjas. Man kan visserligen säga att det för ett statens monopoliserade ämbetsverk är rätt likgiltigt om det åtnjuter goodwill eller ej men slikt tal hör icke nutiden till. Allmänheten skall hysa förtroende till postverket

och vara övertygad om verkets goda vilja att på bästa sätt tjäna kunderna.

Hand i hand med de maningar, som med det tryckta ordets hjälp riktas till postverkets kunder att iakttaga de bestämmelser, vilka reglera förhållandet allmänheten-postverket, och därmed effektivisera samarbetet mellan dessa två parter till bådads båtnad, böra gå demonstrationer, permanenta eller tillfälliga, av detaljer i det postala expeditionssystemet, som antingen falla inom ramen för detta samarbete eller ock för allmänheten klargöra motiven för och fördelarna av vissa föreskrifter. Särskild betydelse bör museets upplysningsverksamhet hava såsom ett hjälpmedel vid postpersonalens utbildning. Postverkets undervisningsanstalt bör hava tillgång till en modellsamling ordnad med tanke bl. a. på denna uppgift. Sammanförda till en lokal böra olika detaljer av postverkets mångskiftande verksamhet erbjuda intresserade, posttjänstemän och andra, ett värdefullt studiematerial vid utarbetande av uppslag till förbättringar av de postala arbetsmetoderna.

Det bör därför vara av betydelse att postmuseets moderna samling åter träder fram i dagsljuset därigenom fyllande en lucka i museets organisation. Något hinder att numera, sedan hela huset kan disponeras för museets samlingar, bereda lämpligt utrymme för denna avdelning bör icke finnas. Den obetydliga s. k. utländska avdelningen var ej upptagen i 1946 års förslag till plan för museets ordnande; den är i själva verket för ofullständig för att förtjäna permanent utställning. Att den kan föranleda tillfälligt utställande är däremot tänkbart. De rum i våningen 3 tr upp, som den upptagit, komma till bättre nytta genom att hysa andra delar av museisamlingarna.
